

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Disputationes Chirurgicæ Selectæ

**Haller, Albrecht von
Lausannæ, MDCCLVI.**

VD18 90538986

CLI. Dissertatio Medico-Chirurgica, De Tumoribus Cysticis Singularibus.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16618

CLL

DISSERTATIO
MEDICO-CHIRURGICA,
DE
TUMORIBUS CYSTICIS
SINGULARIBUS.

Præside

LAURENT. HEISTER.

Resp.

BENED. ANDREA FRIESSE
BRANDENBURGICO-ONOLDINUS.

Helmftad. 22 Decemb. 1744.

H h h 3

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

IN proverbio est : *ex Africa semper aliquid novi*. Sicuti vero hoc quam verissimum est, ut ex hac regione adhuc hodie quam sæpissime omnis generis nova sive antea nobis haud visa & incognita, cum primis animalia & vegetabilia antea nobis ignota atque in Europa haud observata, ita & *in medicina semper adhuc aliquid novi*, semperque novi morbi medicis & chirurgis curandi sese offerunt, qui antea visi aut descripti non fuerunt. Testantur hac de re non solum quamplurimi libri medici, & cum primis observationum variarum scriptores, ac nominatim, *Hildanus*, Marc. Aur. *Severinus* lib. de abscondita Abscessuum Natura, *Scultetus*, *Meckrenius*, *Roonhuysius*, Acta Eruditorum Anglicana, Gallica, Italica, Hassniensia, Naturæ curiosorum Germaniæ, Lipsiensia aliaque. Testantur idem Car. *Piso* & *Arnoldus Bootius* : qui, quamvis ambo de affectibus prætervisis & omissis jam diu integros libros scripserint, & multos antea haud descriptos morbos notaverint, semper tamen adhuc novi in conspectum prodeunt. Si vero speciatim consideramus tumores corporis humani, tantam eorumprehendimus diversitatem, ut hucusque, licet quamplurima eorum genera sint descripta [a] nondum tamen omnes notatos & descriptos esse inde manifestum est, quia quotidie fere adhuc novæ species interne & externe in corpore humano observantur, eæque sæpe adeo peculiare, mirabile ac stupendæ, ut vel maxime veterani medici & chirurgi eos nunquam viderint, nec quales sint initio dicere potuerint. Testes hujus rei esse possunt novissima acta Naturæ curiosorum & chirurgorum Parisiensium, quorum hi admodum notabilem quendam novum tumorem descripserunt Tom. I. pag. 27; aliumque p. 347. ac præterea ille casus, quem sub *Præsidio* Exc. D. D. *Crellii* amicus & commilito quondam noster D. D. *Kauffmannus*, medicus nunc Lubecensis, ante biennium demum hic publica in dissertatione inaugurali descripsit, aliique plurimi.

De vulgatiore igitur tumoribus, utpotè sunt vel inflammatorii, vel œdematosi, vel scirrhosi, & inde provenientes cancerosi, nunc non dicam; verum cum genus tumorum sit, quos cysticos sive tunicatos, quia peculiaribus tunicis materiam vitiosam continent, appellant, & in stupendam sæpe molem crescunt, quorum triplicem speciem constituerunt, & nominatim quidem, 1. *Atheroma*, quando materiam continent pulvis similem, 2. *Meliceris*, quando melli analogam, & *steatoma*, quando con-

[a] Videri hac de re potest Philipp. *Ingraffias* de tumoribus, *Fabricius* ab *Aquapendente*, *Fallopium* & *Schelhammerus* de tumoribus, Marc. Aur. *Severinus* de abscondita abscessuum natura, *Meckren*, *Roonhuysius*, *Petrus Adrianus* in suis observationibus, *Sculteti* editioni Leideni annexis, *Ruyfchii* in observ. & Epistolis, aliique.

contenta materia cum lardo, sebo aut pinguedine convenit [b], atque sic veteres & hodierni medici ac chirurgi plerique totum genus tumorum cysticorum se exhaustisse crediderunt, altumque de aliis servarunt silentium; tamen non solum Ill. D. *Præses*, verum etiam ipse cum ipso aliisque meis commilitonibus alias adhuc horum species notavimus.

Et quidem speciatim anno 1741. ad Cel. *Præsidentem* æger spectabilis conditionis ex Westphalia huc venit, ut ab ipso curetur, qui *ingenti* quodam ac *mirando tumore in collo*, cujus ideam in adjecta tabula ænea fig. 1. & 2. aliqua ratione exhibere volui, laborabat, qui tantam ægro spirandi difficultatem concitaverat, ut eo se singulis fere momentis suffocatum iri haud sine ratione existimaverit. Hunc tumorem *ex tunicatorum genere*, ab aliis haud descriptum ob rationes infra indicandas, esse judico. Sed curriculo studiorum meorum in arte medica intra triennium hic in alma Academia Julia absoluto, itinereque postea superiori autumno, anno scilicet 1743. in Hollandiam facto, per autumnum illum, hyemen & ver hujus anni, Lugduni Batavorum celeberr. medicinæ Professores audivi, eorumque scholas, pro studio medico uberius perficiendo, haud negligenter frequentavi, atque inde tandem Maio mensē hic redux studia mea repetere, & gradum doctoris ab illustri, quod hic floret, collegio medico petere mecum constitui. Cum vero pro hoc scopo thema quoddam inaugurale publice ex cathedra mihi ventilandum sit, ille casus de stupendo illo tumore, à me olim hic viso, quem *Dn. Præses* prædicto anno manu chirurgica, me aliisque quam plurimis studiosis medicinæ tunc præsentibus, & juvantibus, omnium cum admiratione quam felicissime curavit, præ ceteris mihi placuit; ad quem igitur nunc describendum, & quomodo valde intricata ejus curatio à Cel. *Dn. Præsidente* facta sit, enarrandum; me absque ulteriori præfamine, missisque inanibus & inutilibus speculationibus, jam conferam. Faxit Deus; ut hoc fiat feliciter & in aliorum ejusmodi malis confictorum salutem.

I. Vir 50. circiter annos natus, ex Consiliariis Regis Borussiae in Westphalia prope Bielfeldiam degens, cui nomen *Tiemannus* est, ceterum sanus & robustus, temperamentum sanguineo-cholerici, ab aliquot annis levem in latere colli sinistro, haud procul à larynge & œsophago perceperat tumorem parvum, qui sensim sensimque ad eam excrevit magnitudinem, ut caput ægri fere superaret. vid. fig. 1. litt. a. b. c. Percepit inde tandem, præter molestiam, deformitatem & pondus, non solum *deglutiendi*, verum & *respirandi insignem difficultatem*, quæ duo symptomata inde videntur orta, quod à tumore illo pedetentim larynx atque aspera arteria, & cum his simul œsophagus ad dextrum latus, ita fuerint dimota ac propulsa, ut larynx fere sub angulo maxillæ posteriori & sub
aure

[b] De his speciatim & uberius evolvi potest *Severini* liber doctissimus, modo jam laudatus.

aure dextra situs esset, sicuti hic larynx aliquo modo in fig. 2. litt. f. indicatus est, ibidemque digitis clare sentire ac percipi potuerint: quo factum est, ut aspera arteria & œsophagus non amplius recta per collum descenderint, verum ut fig. 5. ostendere volui, ab initio faucium A. ad latus primo dextrum per angulos B. & C. deinde rursus ad mediam & infimam colli partem E. inflexa fuerint: cum vero in latere C. D. tumor ille ingens œsophagum & asperam arteriam valde urgeret ac premeret, mirum non est, *respirationem* inde ob asperæ arteriæ & laryngis compressionem, præsertim quando dextro lateri fortè incumbere, aut in illud se flectere vellet, tantopere fuisse impeditam, ut inde sæpe in suffocationis periculum incideret: quod tanto factum est majus, quod tumor ille sensim magis increverat.

II. Verum ex eadem causâ *deglutitio* tandem semper magis atque magis est impedita, & quidem, cum quid sive cibi sive potionis deglutire voluisset, semper pars quædam alimentorum assumendorum, ob viam per œsophagum ad thoracem ac ventriculum valde compressam, atque ab angulis fig. 5. A. B. C. impeditam ac difficilem redditam, in laryngem & asperam arteriam inciderit: quo, ut facile judicare licet, ingens semper exorta erat tussis, ac spirandi difficultas, ut moriendum sibi inde esse sæpe & ipse & affines crediderint.

III. Quæsi verat in miserrimo illo statu consilium apud multos & medicos & chirurgos in vicinia ejus; verum nullum inveniebat, qui, qualis tumor hic esset, dicere potuisset, aut qui curationem ejus suscipere ausus fuisset, sed tristi fato afflictum omnes dimiserant. Tandem vero fama Ill. D. *Præsidis* in rebus chirurgicis excitatus, suavis amicum debilis & ob longi itineris in hoc statu anxie respirationis quasi semimortuus Helustadium, anni prædicti initio mensis Julii veniebat, ejusque consilium atque auxilium anxie implorabat.

IV. Quoniam vero *in collo quamplurima species tumorum oriri solent*, iique interdum sint *cystici* omnis generis, ut vel atheromata vel melicerides, vel steatomata, quandoque *sarcomata*, sæpius *scrophule* aut glandulæ induratæ, haud raro *struma* aut *bronchocela*, interdum *aneurysmata* & quæ sunt alia tumorum colli genera; Ill. Dn. *Præses* non solum serio perpendit, visuque & tactu prudenter exploravit, quodnam genus tumoris ingens ac horrendus hic tumor esset, antequam de curatione aliquid certi decerneret, præsertim dum hic tumor adeo vicinus erat *asperæ arteriæ*, *œsophago*, *arteriis carotidibus cumprimis*, & *venis jugularibus internis*, quarum partium læsiones per scalpellum periculi alexque plenissimæ sunt; id quod arduum profecto est, in tanta pessimorum illorum tumorum collum infestantium copia, ubi interna nos latent, atque non nisi externam faciem videre possumus, rite dijudicare.

V. Interea tamen quamvis tumor hic durus esset, tamen durissimam non habebat indolem, neque ex *scirrhorum*, neque *sarcomatum*, neque

seatomatum genere ipsum esse præ omnibus cognoscebat, qui integram resectionem, quæ hic ob modo dictas partes (§. IV.) impossibilis erat, requirunt; & cum nullum arteriæ pulsus in ipso sentiret, malum quoque aneurysina non esse judicabat, atque *ob gravitatem*, quam habebat, tumorem non ventosum, sed alia re graviore, quam aere aut flatibus repletum illum esse colligebat.

VI. Itaque per hæc signa *ex tunicatorum sive cysticorum genere ipsum esse* concludebat, & quidem ex illorum, qui materiam aliquam fluidiorem continere solent. Quæ vero & qualis illa sit materia intus contenta, certo prædicere nec voluit nec potuit; quia illa valde variare solet, & plerumque non prius, quam tumore aperto, quia introspicere non possumus, certe sciri potest.

VII. Interea tamen ex harum rerum curata & seria deliberatione, quamvis curationes tumorum colli chirurgicæ, ob vicinarum partium (§. IV.) ad vitam valde necessariarum læsionem omnes fere, præsertim si paulo majores sunt, periculo haud careant, hunc tamen tumorem ita esse constitutum, ut spem curationis haberet, partim ex natura tumorum cysticorum, partim ex horum medendi, quem animo sibi conceperat, modo, partim & quam maxime ex pluribus, quos ex hoc tumorum genere hac in parte jam antea curaverat, conclusit, se etiam hunc tumorem, Deo benedicente, tollere atque curare, ægrumque maxime anxium, & ob amplam familiam multaque negotia, quibus implicatus erat, de vita sollicitissimum, ab hoc ingenti, gravissimo atque molestissimo malo liberare posse. Quapropter præmissa ægri præparatione per idoneum purgans atque convenientem victus rationem, negotium hoc me aliisque multis medicinx ac chirurgiæ studiosis, die septimo Julii anni 1741. ita exorsus est.

VIII. Quoniam nimirum æger ob perpeffas à tumore molestias, anxietates & vigilias multas jam debilis erat, atque *ex sectione & doloribus magna sanguinis jactura* metuenda fuerant, quæ ægrum non solum valde terruissent, verum etiam adhuc longe magis, quam jam erat, debilitassent, tumorem hunc *medicamento rodente*, ne utili & necessario sanguine adhuc magis privaretur, aperiendum esse convenientius atque commodius judicavit: licet varii recentiores fere promiscue insignem eorum usum temere rejiciant, atque scalpellum iis præferunt; adeoque sequenti ratione *curationem hanc* inchoavit.

IX. Primum ægro in lecto decumbenti *emplastrum* quoddam oblongum, quod diachylum vulgo appellatur, tres pollices longum, *elliptico foramine*, quod duos pollices in longitudine & dimidium pollicem in latitudine habebat, præditum, medio tumori, vid. fig. 1. d. e. secundum longitudinem imposuit, huicque deinde adhuc alterum ejusdem magnitudinis & simili foramine instructum, superimposuit, ne remedium rodens imponendum facile à loco hoc aperturæ destinato recedere aut defluere queat.

queat. Huic emplastrorum foramini lapidis caustici sui aliquot frustula ita imposuit, ut totum hunc tractum in figura nostra I. d. e. erodere rite potuerit. Huic lapidi pulvillos ex linamentis paratos, atque postea his emplastrum integrum, sine foramine, præcedentibus paullo majus, apte superimposuit, ut & hæc & simul medicamentum rodens tanto melius in loco destinato contineretur. His deinde splenium super imposuit, & fascia ductibus annularibus circa collum hæc omnia, ne dilabi inde facile possint, firmavit, ægroque summam commendavit quietem, ne motu corporis medicamentum illud loco moveretur, sed in designato spatio desideratum effectum præstaret.

X. Quietem igitur strenuam, ut jussus erat, illo die servavit, licet dolores urentes inde haud leves sentiret; quos vero ex vitæ conservandæ atque sanitatis recuperandæ desiderio viriliter ac fortiter sustinuit.

XI. Postquam vero per horas sex vel septem hos ita sustinuerat, & Dn. Præses tunc, quod fatis cutem & tunicam tumoris subjacentem remedium urens eroderit, judicaverat, ad ægrum hunc una cum studiosis suis iterum accessit, ea intentione, ut horrendum illum tumorem nunc aperiret, & quid in eo sit, videret sive cognosceret, atque secundum hanc cognitionem uberius, quid faciendum & quid factu opus sit, dijudicaret ac faceret.

XII. *Remotis itaque fascia, splenio & supremo emplastro locum destinatum ex nigredine magna, quæ aderat, rite erosum esse cognoscebat; at tamen licet cutis fatis esset exesa, platysma myoides & tunica tumoris propria nondum ita exesa ac perforata deprehendebat: nam nihil adhuc materiæ contentæ effluebat. Interea tamen, quando has partes specillo tangebatur, nullo amplius sensu gaudebant, neque dolore inde curandus afficiebatur; hinc eas a rodente fatis destructas, & ut dicere solent, omnino mortificatas esse intelligebat.*

XIII. Quare scalpello secundum longitudinem primo in medio inter litt. d. ad e. fig. 1. tunicam erosam sine omni ægri dolore aut sanguinis profusione incidebat, ea opinione, ut materiam quandam mellis, pultis aut lacti coagulato similem in eo sit inventurus. Sed nulli ejusmodi se manifestabat; verum cum admiratione omnium præsentium liquor ex atro fuscus, sanguine corrupto aut coffææ crassiori fere similis, trium circiter librarum copia effluebat, sine omni ægri incommodo aut malo accidente. Unde vero hic liquor ortus & hunc colorem ac naturam acceperit, aliis pervestigandum atque dijudicandum relinquam.

XIV. Pro mensura autem vel proportione, qua humor ille vitiosus, qui sine foetore erat, profluebat, tumor minuebatur, atque larynx etiam & œsophagus in naturalem situm ac posituram redibat, æger mox libere respirabat, atque cum potiunculæ cardiacæ haustulus ei tunc exhiberetur, libere ac sine tussi eam deglutiebat, remotoque sic illa sarcina trium quasi librarum a collo, quam tam diu maximis cum incommodis gestaverat, quasi in integrum se restitutum ex animo gaudebat, præsertim cum sine

unicæ guttulæ sanguinis jactura & sine omni dolore, nisi, quem a rodente antea perceperat, ab hoc onere liberatum se videret.

XV. Ill. Dn. *Præses* postea, expressis leniter reliquiis illis, quæ adhuc in fundo hujus tumoris hærebant, *vulnus d. e. forfice sursum & deorsum*, quantum satis erat, ampliabat, totum tumoris cavum linamentis carptis leniter convolutis eisque siccis, replebat, vulneri, remotis illis emplastris perforatis, novum & integrum superimponebat, super hoc rursus splenium siccum, atque hæc omnia fascia ductibus annularibus firmabat, quam non nisi quarto demum die solvebat.

XVI. Paulo post primam deligationem, postquam Ill. Dn. *Præses* iam abierat, ægrumque hilarem reliquerat, hic *horrore vehementi*, & paulo post *calore p. n.*, verbo, *febri vulneraria* corripiebatur: partim, ut puto, ex metu mortis, quam ex hac curatione & sectione metuebat, partim ex subitanea illa mutatione, quam ex ablato illo onere molesto percipiebat, partim ex insperata illa, quam effluere videbat, tam copiosa materia ex fusca nigricante, quam sanguinem forte esse putaverat: cui vero non venæ sectionem, ut Galli mox in ejusmodi febribus promiscue adhibere solent, opposuit Ill. Dn. *Præses*, sed potius pulveres & mixturas temperantes, nitrosas, sæpius datas, una cum potu aquoso: quibus effectum erat, ut altero mox die tota hæc febris, terroris in ægro plenissima, rursus profli-gata fuerit, atque curandus se bene rursus habuerit.

XVII. Quarto die, cum fascia solveretur, & splenium una cum emplastro removeretur, nulla linamenta ex tumoris cavo exempta fuerunt, nisi quæ sponte soluta erant, & facillimo negotio inde recedebant; in quorum tamen locum nova linamenta carpta, unguento vulgatissimo digestivo ex sola terebinthina e vitello ovi parato, obducta imponebantur, emplastro supra nominato atque splenio mundo obtegebantur, ac fascia, ut antea, deligabantur: atque hic deligandi modus singulis diebus non nisi semel iterabatur, donec omnia linamenta carpta sensim sponte exciderent, id quod octo circiter dierum spatio contingebat, quo tempore vulnus optime suppurabat.

XVIII. Interea tamen, quia variis in cavi hujus magni locis crassæ, flavæ atque impuræ conspiciebantur tunicæ, quæ humorem illum fuscum antea continuerant, hinc inde parum mercurii præcipitati rubri, cum æquali aluminis usti parte illis subinde inter deligandum inspergebat, vulnus totum linamentis carptis ac rasis, unguento illo digerente imbutis replebat, atque extus splenium crassum aqua calcis vivæ, cum quarta spiritus vini camphorati parte mixta, calide in singula deligatione superimponebat; quo factum est, ut quotidie cutis illa, quæ a tanta humoris p. n. copia tantopere distenta & relaxata erat, sensim iterum ad naturalem fere statum rediret, ita ut post XV. dierum spatium *colli crassitudo & figura parum a naturali statu amplius differrent*, ulcere interea intus bene suppurante seque quam optime purgante.

XIX.

XIX. Tunc vero temporis res quædam novam bonæ curationis difficultatem movebat, cui nova auxilia excogitanda atque opponenda erant: nimirum quod pus sive materia sponte sua in angulum illius cavi, quod in interiori & inferiori parte juxta asperam arteriam erat, conflueret, sed exitum ibidem liberum invenire non posset. Hoc obstaculum ut removeret *Præses*, incisionem novam sive alteram in parte hac maxime declivi, sive angulo hoc, vid. fig. 1. & 3. litt. K. instituendam necessariam esse judicavit. Sed cum ille locus esset supra arteriam asperam, & carnes ibi dimidium pollicem quasi crassæ, metuendum erat, ne, si carnes has sine peculiari adminiculo & artificio incidere & in cavum usque ulceris discindere vellet, asperam arteriam, glandulam thyroideam, aut laryngem simul & cum periculo læderet.

XX. Itaque excogitavit laminam, eamque argenteam, (quæ forte & plumbea esse potuisset) fulcis variis instructam, ne scalpellum a via aberraret, quam fig. 6. indicare volui, qua digitum indicem Studiosi cujusdam munivit, quem digitum hic cum hac lamina munitum, per vulnus primum fig. 3. litt. 1. usque ad laryngem, & finem hujus cavi, qui locus in fig. 1. & 3. litt. K. notatus est, immitteret, eoque carnes, quæ extus erant, antrorsum sive extrorsum premeret, ita ut externe ad litt. K. fig. 1. tangi ac percipi potuerit, Huic loco cel. Dn. *Præses* digitum suum indicem manus sinistræ imponebat, eoque locum, ubi nova apertura optime facienda sit, explorabat, ac deinceps dextra ope scalpelli cutem & carnes, inter laminam illam ac digitum Studiosi interjectam, ut rima in fig. 3. ad litt. K. indicebat, donec hæ partes usque ad laminam argenteam omnino dissectæ erant: quo facto Studiosus ille digitum suum rursus extraherat. Dum vero hæc apertura tunc adhuc nimis parva erat, ad pollicis quasi transversum tantum longitudinem, Ill. Dn. *Præses* indicem suum manus sinistræ per hocce novum foramen in cavum immisit, atque hujus ductu ad partem infimam cavi illud scalpello ad radicem usque colli directe ampliabat, ita, ut duorum pollicum magnitudinem acquireret, & quicquid materiæ intus conflueret, omne per hanc novam viam commode effluere, sicque ulcus hoc optime semper ab omni pure purgari posset. Hoc itaque facto per utrumque vulnus fig. 3. litt. I. & K. unguentum digestivum cum linamentis carptis in ulcus immittebatur, & sic utrumque pro meliore aut perfecta ejus purgatione apertum servabatur.

XXI. Postquam per octiduum circiter vulnera hac ratione deligabatur, intermixto tamen subinde mercurio præcipitato & alumine ustis, cavitasque hac ratione semper magis magisque & mundabatur & minuebatur, atque potissimum a parte superiori, nimirum a maxilla inferiori, sensim coire atque glutinari incipiebat: sæpe deprehendebat cel. Dn. *Præses* in deligationibus, quod præter pus, quod per vulnus novum sive inferius singula expurgabatur vice, *particulas quasdam solidas, fuscas,*

unguis circiter in digitis magnitudine, & lineam præter propter crassas, corioque fusco semiputrido, aut boleti fusci frustulis similes, simul excerni. Quod postquam aliquoties accidisset, curatius in vulnere inquisivit, unde nam forte hæc frustula provenirent, ut illo loco etiam ab his purgato, tanto melior ac certior glutinatio sperari atque obtineri possit.

XXII. Cum itaque ope instrumentorum, specillorum nimirum & spatularum, cavum intus undique probe perlustraret, deprehendit tandem circa laryngem & glandulæ thyroideæ partem sinistram, inter duo ista vulnera I, K, fig. 3. adesse aliquam *excrescentiam*, fungo quodammodo similem, ejusdem cum frustulis hæc (§. XXI.) coloris & substantiæ, cuius radix erat, ut dixi, in laryngis parte sinistra, vel in glandula thyroidea ejusdem lateris, (nam radix hæc videri non poterat, sed specillis tantummodo tangi) atque superficies fungi non æqualis aut unita erat, ut in fungis vegetabilibus; verum *multis quasi tuberculis, inguum digitorum* circiter magnitudine exasperata, quemadmodum superficiem hanc fig. 7. aliquomodo indicare volui, tuberculis quibusdam majoribus, quibusdam minoribus.

XXIII. Magna cura & sollicitudo Dn. *Præsidem* tunc premebat, quomodo hunc fungum (sive fungosam excrescentiam) tuto tolleretur; cum non sine causa metueret, nisi hic tolleretur, etiam perfectam curationem obtineri vix posse, atque sic malum in fistulosum ulcus, hic loci in collo molestissimum, abiturum esse; quia ex hoc & circa hunc fontes quasi & scaturigines haud sine ratione provenire suspicabatur, quæ quamdiu non sint ablatae, ulcus glutinari perfecte non posse.

XXIV. Videbatur quidem *radicem hujus fungi forfice refecari*, atque sic eum vel integrum, per aperturam ulceris maximam i. fig. 3. vel saltem in frustula dissectum aut frustula discerptum ejici posse. Verum quia radix oculis, quanta & qualis esset, non patebat, quia a fungo ipso, quasi a scuto tecta & occulta hærebat, atque suspicandum erat, eam forte habere magna vasa sanguifera, ex arteriis carotidibus prodeuntia, ex quarum resectione periculosus sanguinis fluxus sequi posset, qui per fortem vulneris compressionem sive ligaturam, quam collum & asperia arteria non patiuntur, vix cohibendus esset, opus hoc pro curando periculi plenissimum, qui jam ceteroquin se rursus satis bene habebat, suscipere noluit.

XXV. Interea tamen, quia omnem meditationem & operam impendere voluit, ut hunc fungum tuto & jucunde tolleretur, invenit, quod si æger permetteret, ut *vulnus inferius K.* juxta quod fungi radix maxime sita erat, *sursum ad pollicis latitudinem dilataret*, filo postea radicem hujus cingi, atque sic per ligaturam ejus, per utrumque vulnus fili extremo prodeunte, sine sanguinis profluvii metu tuto tolli posse: atque hanc suam meditationem ægro, ad eum tanto citius & perfectius curandum, bono animo manifestavit. Verum hic ob metum partim doloris, quem a sec-
tione

fione nova vel ligatura hujus excreſcentiæ fungoſæ metuebat, partim periculi, quod pertimeſcebat, in has actiones chirurgicas conſentire noluit, adeoque Dn. *Præſes* eas intermittere coactus eſt.

XXVI. Nam æger re ſerio perpenſa dixerat, ſe malle potius fiſtulam in collo, ſi forte aliter perfecte ſanari non poſſet, tanquam malum longe levius, per totam vitam perpetuo geſtare, quia collum jam naturalem haberet, (ſicuti etiam revera tunc habebat) figuram, atque ſic & *reſpiratio* & *deglutitio bene ſuccederent*, quæ antea vehementer læſæ erant, Deoque gratias agere, quod a duobus illis graviffimis atque periculoſiffimis malis ipſum liberaverit, quo familiæ & officio ſuo diutius præeſſe valeat, ſpemque ſibi ſimul adhuc eſſe, ut forte alia ratione aliifve modis, ſub benedictione divina, a Dn. *Præſide* vitium hoc tolli, atque ulcus hoc adhuc glutinari poſſit, ipſumque ſimul valde rogavit, ut de aliis remediis, quam ſectiõne cogitaret, cum ulcus interea optime ſe purgaret, atque ad glutinationem properaret. Itaque Ill. D. *Præſes* ſequentem modum, quo res etiam feliciter ſucceſſit, invenit.

XXVII. Nimirum neceſſarium eſſe judicavit, *ne ulcera hæc clauderentur, niſi corpus illud præter naturam fungoſum, prius ſit ablatum, ac ſimul omnes prius illi fontes*, e quibus noxia illa materia ſive liquor fuſcus, qui tam horrendum tumorem excitaverat ac foverat, *clauderentur*. Nam ſi hoc negligeretur, & ulcera extus tantum glutinarentur, fore, ut ex illis fontibus, & potiſſimum forte ex fungoſo illo corpore in cavo ulceris novus ejuſmodi liquor colligeretur, priſtinumque malum recrudereſceret.

XXVIII. Itaque ſetaceo ſive *lineteolo* ad modum ſetacei per utrumque os ulceris hujus traducto, ſicuti figura noſtra 4. litt. n, o, conſpicitur, hoc effici poſſe judicavit, atque illud etiam ita tranſmiſit, & quotidie in ulceris deligatione lineteolum hoc unguento digeſtivo & ſubinde pauxillo mercurii præcipitati huic admixto, hinc inde traxit atque retraxit, ut ſic ſetaceo illo quotidie aliquid *de fungoſo illo corpore* abraderetur ſive tolleretur, & quicquid præterea materiæ purulentæ aut vitiatæ intus eſſet, per os inferius hujus ulceris fig. 3. k. educeretur atque evacuetur, hæcque ratione indies fungus ille imminutus, & cavum ulceris in univerſum non ſolum ſemper magis mundatum eſt, verum etiam valde decrevit, ac ſpeciatiim parietes ejus ſuperiores ab aure ſiniſtra & tota inferiore parte maxillæ inferioris, ſenſim verſus mediam colli partem, & denique inferiorem conferbuerunt, materiaque purulenta, quæ primis temporibus largiſſima ſemper copia profuerat, ſenſim ſenſimque minui cœpit, ita ut ſpes inde quam ampliſſima affuſerit, fungum illum ſic ſucceſſu temporis penitus tolli, atque ſcaturigines liquoris illius vitiati tandem hæc ratione tolli, ulcuſque perfecte ſanari poſſe, ſicut id etiam tandem factum eſt.

XXIX. Antequam verò finem hujus curationis referam, ſciendum erit, ægrum hunc, poſtquam per ſeptem hebdomadum ſpatium Helmſtadii com-

me-

moratus, & longe maxima pars illius ulceris, ut modo dixi, glutinata jam erat, messisque tempus erat, quo ejus præsentia, ob quam plurima negotia domi tunc ipsi peragenda, summe necessaria erat, in consilium ivit cum Dn. *Præside*, an non domi suæ curatio ejus continuari & absolvi tandem omnino possit, si ipsi prudentem & in rebus chirurgicis exercitatum alumnum sive Studiosum, itineris non modo comitem daret, sed qui ipsum & in itinere & postea domi quotidie deligaret, atque sic curationem secundum Dn. *Præsidis* instructionem continuaret. Annuit, eique pro hoc scopo dedit veteranum unum ex commilitonibus quondam meis, cui nomen est *Wagnerus*, jam inter copias Serenissimi Ducis Brunsvicensis legionis cujusdam chirurgus primarius, quem uberius instruxit, quomodo fetaceum hoc sit gubernandum, atque quotidie hinc inde agitandum, illudque balsamo apto vulnerario inungendum, nec prius inde removendum, quam omnia prius, præsertim in parte ulceris superiori & circa fungum illum depurata ac glutinata sint.

XXX. Profecti itaque sunt bonis avibus Helmstadio die XXII. mensis Augusti illius anni in Westphalam & domum curandi, atque *Wagnerus* hic rite observando omnia, quæ a Dn. *Præside* ipsi demandata erant, Dei gratia obtinuit, ut D. *Tiemannus* noster a stupendo illo tumore feliciter non solum fuerit liberatus, verum etiam totum ulcus ejus perfecte curatum, sicut hic non modo per litteras Dn. *Præsidem* sæpius hucusque certiozem fecit, verum cum Dn. *Præses* superiori anno ad alium ægrum in Westphalia visendum Octobri mense fuisset vocatus, & Bielfeldiam transfret, virum hunc *ibidem perfecte saluum, vegetum & incolu-men* vidit, & quidem ita, ut vix conspici potuerit, ipsum unquam aliquo vitio in collo levi, multo minus adeo magno afflictum fuisse, nullumque prorsus incommodum inde in collo aut alia parte sui corporis se percipere affirmavit.

XXXI. Sed ne *unicum tantum exemplum* tumoris ejusmodi cystici aquosi sive *hydromatis* scire aut proferre posse videar, aliud hic ex communicatione Dn. *Præsidis*, cujus curationi etiam *Wagnerus* ille §. XXIX. cum multis aliis studiosis tum Helmstadii præsentibus interfuit, referam, ubi in homine uno tumores ejusmodi tunicatos, qui aquosum liquorem continebant, duos vidit, eosque etiam scalpello curavit. Erat nimirum anno 1738. *Studiosus Medicinæ*, qui primo in sinistro latere colli sub aure sinistra, & supra claviculam prope articulum humeri, tumorem in collo habebat majoris ovi gallinacei magnitudine; *alterum* in dorso infra ossis scapulæ angulum inferiorem, haud adeo procul a spina dorsi, super musculo dorsi longissimo, præcedenti adhuc multo majorem & *pugnum æquantem*, qui tantopere in dorso prominebat, ut gibberem mentiretur ac re-præsentaret, qui consilium tunc a Cel. D. *Præside* petebat.

XXXII. Hic hos tumores mobiles deprehendebat & satis duros, at tamen non adeo duros, ut scirrhi aut steotomota esse solent, verum ut

me.

melicerides & atheromata, quæ materiam non adeo crassam aut duram, sed pultaceam aut jusculo similem continent, atque sic vel ex *atheromatium* vel *meliceridum* genere eos esse ex tactu judicavit, quia autores, qui de tumoribus cysticis scripserunt, vix aliorum tumorum cysticorum, quam quos supra & modo nominavi, mentionem fecerunt. Cum itaque æger hic a Cel. Dn. *Preside* ab his molestis ipsumque tam ab anteriori quam posteriori parte deformantibus tumoribus liberari voluerit, atque remedia ab ipso ex variorum Medicinæ Professorum ac Medicorum consilio jam antea multa ad ipsos dissolvendos frustra adhibita fuissent, Ill. D. *Præses* nullum melius remedium superesse dixit, quam ut scalpello excinderentur.

XXXIII. Itaque cum consilium ægro haud displiceret, eo prius præparato, atque curationi destinato die nimirum vigesimo quarto Januarii adversa luce in sedili posito, & ab adstantibus aliis studiosis firmato, primo in anteriori tumore cutem & tunicam adiposam secundum longitudinem longo vulnere incidit, usque ad tunicam, quæ humorem vitiosum comprehendebat. Postea hanc tunicam undique a partibus musculosis, quibus adhærebat, scalpello & digitis separavit, eumque sic totum abstulit. Quo postea inciso, liquor intus continebatur instar fortis lixivii, subfuscus, tamen pellucidus.

XXXIV. Vulnere hoc deligato, & ut in præcedenti casu tractato, die quinto Februarii ejusdem anni postea *ad alterum*, eumque longe majorem tumorem, in dorso hærentem se contulit, eumque eadem fere ratione extirpavit, in quo similis prorsus, ut in priore §. XXXIII. liquor continebatur. Qui vero, cum a musculo longissimo dorsi separaretur, arteriæ aliquot in cystidem sive tunicam hujus ingredientes ibidem resectæ, ingentem sanguinis copiam magno impetu fundebant, [a] ita ut multo labore, magna copia linamentorum carptorum liquore styptico imbutorum atque spleniorum crassorum, una cum firmissima per fasciam prælongam deligatione hoc sanguinis profluvium tandem cohiberi potuerit.

XXXV. Prima deligatio etiam propterea quarto demum die solvitur, & nihil linamentorum, postquam fascia & splenia inde remota erant, a vulnere auferebatur, nisi quod sponte inde decidebat. Postea nova linamenta unguento digestivo imbuta vulnere, ubi nudam erat, imponebantur, atque sic postea alternis diebus actum est, donec omnia linamenta, in prima deligatione imposita, sponte deciderint. Quo facto vulnus totum unguento digestivo; nunc quotidie nunc alternis diebus, prout plus minusve puris dabat, deligatum est, aspergendo subinde, ubi forte membranulæ quædam a folliculo relictæ aut alia impura loca conspiciebantur, mercurio præcipitato rubro cum alumine usto, quibus vulnera hæc egregie purgabantur. Sed cum etiam in dorso vulnere, mox infra scapulam *costa quædam nuda* se manifestabat, huic pulvillus ex linamentis carptis, essentia aristolochiæ calida imbutus, in quavis deligatione impositus est, ita hæc costa carne tandem rursus obtecta est, atque sic horum ope utrumque hoc vulnus intra duorum mensium spatium

Tom. V.

K k k

glu-

[a] Vasa hic satis insignia *Eustachius* Tab. XXIV. bene delineavit.

glutinabatur, nisi quod circa finem curationis ad cicatricem inducendam nihil nisi linamenta arida cum emplastro vulneri adhibita fuerint, quibus perfecte æger hoc modo curatus est, atque ut Doctor Medicinæ adhuc nunc valet, nihilque mali in his locis amplius sensit.

XXXVI. Denique etiam Ill. D. Præses casum mihi retulit, ubi anno 1735. tumorem cysticum nucis juglandis magnitudine in parte exteriori carpi virginis cuiusdam præsentibus medicinæ studiosis excidit, cujus non solum tunica sive folliculus prorsus fuit pellucidus, verum & contentum liquidum adeo pellucidum erat, ut album ovorum vel humor vitreus in oculo, quorum etiam consistentiam fere habuit, vulnusque ut præcedentium curatum est. Itaque quatuor ejusmodi tumorum cysticorum exempla hic proposui, ex quibus apparet, non solum quod alii adhuc dentur tumores cystici, quam tres illi, qui vulgo à scriptoribus recenserentur; verum etiam qua ratione à Cl. D. Præsede curati fuerint. Nihil nunc superest, quam ut Tabulæ nostræ æneæ explicationem hic adhuc subnectam atque sic dissertationi huic finem imponam.

TABULÆ ÆNEÆ. EXPLICATIO

Fig. 1. litt. a. b. c. denotat tumorem illum colli ingentem, à sinistro latere spectatum. d. e. locum, ubi primo opè rodentis medicamenti & postea scalpello apertus, atque humor p. n. emissus est.

Fig. 2. idem tumor à dextro latere visus, f. g. h. ubi ad litt. f. conspicitur larynx, qui à tumore illo multum versus aurem dextram propulsus erat.

Fig. 3. Ostendit faciem colli facta jam materiæ contentæ evacuatione, qua ratione se post XV. dies exhibuerit, & litt. i. primam tumoris aperturam, litt. k. vero aperturam alteram, quæ post aliquot dies in loco magis declivi pro meliori materiæ evacuatione peculiari artificio facta est, ne larynx aut alia pars interior à scalpello læderetur.

Fig. 4. Linteolum sive setaceum n. o. per utrumque vulnus l. m. traductum, & quomodo collum sensim ad naturalem figuram redierit.

Fig. 5. Indicare volui viam curvam, in quam aspera arteria & œsophagus à tumore in hoc ægro redacta erant.

A. Fauces in ore. B. quomodo larynx ad dextrum latus in angulum fuerat repulsus. C. alter angulus, ubi aspera arteria & gula in viam naturalem redibant. C. D. locus ubi tumor has partes premebat, & ad dextrum latus urgebat. E. pars asperæ arteriæ ad sterni partem supremam, ubi in situ rursus est naturali.

Fig. 6. Denotat laminam illam argenteam sulcatam, qua D. Præses usus est in faciendo vulnere inferiori fig. 3. k.

Fig. 7. Fungi faciem anteriorem tuberculis sive monticulis inæqualem, qui intra magnum illum tumorem,

JOAN,

CLII

JOAN. HENSELER

HISTORIA

BRACHII PRÆTUMIDI.

Altorf. 5. Mart. 1743.

Kkk 2

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

P R O O E M I U M,

EX innumeris gravibusque morbis, quibus humana progenies affigi solet, alia pathemata frequentius, alia vero rarius, accidere solent. In illis sicuti ob experimenta crebrius capienda facilior eque prognosis ac curatio; ita in his, qui rarius observantur, casibus, saepe plus solertia atque iudicii requiritur, antequam naturam & therapiam insoliti morbi perspicere, & ratione assequi valeamus. Etsi vero etiam in enodandis eiusmodi affectionibus oppido raris, omnino praevalent Hippocratis effatum ἢ κρισὶς χαλεπή! attamen non omnibus ad ista naturae abdita praclusus est iis, qui majori sedulitate penetrantia eius rimantur. Quedam enim morborum inter se est affinitas, & symptomata, quibus singuli distinguuntur, in quibusdam morbis, aliquo modo ita inter se conveniunt, ut non levem analogiam, tam quoad causas, quam quoad effectus, eventum & curationem exhibeant; utpote ex quibus phenomenis, quasi manuducimur, ad viam invenendam, quo demum loco morbus antea incognitus commode collocandus, & cui infirmitatum familia is accensendus sit. Hoc ipso vero etiam methodum in medendo aliquam ingredi possunt, ea cauti prudentia, quam in aliis, usque intricatis, & complicatis morbis, & tuto, & jucunde, & feliciter, nos aliosque usos esse novimus. Hac vero eam ob causam praemittenda censui, quod speciminis loco inauguralis, non triviale quendam, sed raris obvium, casum Medico-Chirurgicum elaborandum mihi praefixi. Cum enim in patria mea ante hos decem annos, adhuc apud parentem meum, Chirurgen apud Ulmenes haud incelebrem, (quem Deus salvum & sospitem, mihi in diuturnum solatium, diu adhuc servet!) juvenis adhuc degerem, litterisque operam navarem; accidit saepius, ut miseram istam feminam, de qua in praesenti sermonem facere constitui, saepius inviscere, & non sine admiratione brachium ejus praetumidum intueri potuerim. Optarem quidem, ut isto tempore rem omnem, tanta cum attentione & scientia, quanta ad enodandum eiusmodi casum rariorem requiritur, investigare, vel plane sectionem ejus, post obitum femina instituire potuissem; ita enim longe minori opera, Medicam istius tumoris considerationem suscipere, variosque dubitationum scopulos evitare valuissem. Quia vero isto tempore nil minus cogitaveram, quam ut casum istum altius intimiusque repetendum, rimandumque aliquando mihi propositurus sim; eundem sollicite animo revolvere usque omiseram, donec alia vice, cum in Saxoniae Metropoli, Dresda, ante tres annos commorarer, eiusmodi casus, a priori parum alienus, mihi obversaretur; ita, ut femina quadam, tam in brachio, quam in pede altero, tumorem eiusmodi chronicum passa, vita defingeretur, & postea cultro Anatomico diffecaretur; ubi non solum naturam & interiorem istius tumoris constitutionem praeternaturalem per sectionem inspicere, sed etiam priorem

K k k 3

his

historiam, in patria olim observatam, denuo in mentem revocare, mihi licuit. Quapropter etiam nunc eandem historiam, non minus raram, quam notatu dignam, sub examinis Medico Chirurgici incudem revocare mihi proposui. Faxit itaque DEUS, ut omnia cedant in Sui Nominis Gloriam, inque proximi languentis commodum & utilitatem.

HISTORIA MORBI.

Mulier quædam plebeia, habitus plethorico-cachochymici, annorum LXIII. jam a teneris duriori victu vitæque genere, usa, atque in lavandis linteaminibus, ædibusque verrendis panem quærens, in juventute ob mensium irregularium vitia, sæpius fluore albo laboraverat, præterea quoque plus vice simplici, Erysipelate tam capitis, quam ejusdem, de quo sermo nunc nobis est, sinistri nempe brachii, misere vexata fuerat. Cum vero matrimonium iniisset, pristinum aduetumque antea vitæ genus neutiquam mutavit, sed fortunæ haud meliori adstricta, in primo puerperio, nodos in mammis valde duros, experta fuit, qui tamen brevi temporis spatio rursus discussi fuere. At cum annorum ætatis suæ XLVI. mensium fluxus naturalis plenarie emanisset, accidit, ut denuo tubercula quædam in mammis perciperet, quæ tamen nunquam legitimam benignamque supurationem subjere, sed serum saltem fetidum plorando quasi transfudandoque excrevere. Inguente vero profectiori ætate, tubercula hæc subarescere, & ad instar verrucarum indurari, visa sunt. Haud multo post tumor brachii sequebatur, quem ægra pro Erysipelate, sibi alias consueto, habuit; inprimis quoniam post aliquot dies levis inflammatio prægressa rursus evanuit. Idem malum per aliquot annos sæpius revertens experta est, donec tandem tumor in hanc, quam icone expressi, formam, magnitudinemque tantam, quæ in ambitu unam & quartam ulnæ Ulmenis partem æquaverat, successive accrevit. In hoc vero brachii tumore, nulla quidem foramina conspicua suborta sunt; serum tamen ex illo haud aliter, quam olim e mammis, largiori tamen copia effluxit. Cum autem mulier ista, malum inveterascere sentiret, ob curtam autem supellectilem, Medici operam, quam inique formidaverat, tempestive requirere neglexisset, ad chirurgum quendam confugit, qui, etsi morbum eo jam devenisse perspexerit, ut omnem ferme medelam respuere videretur, nihilominus tamen, ne miseram omni ope destitutam relinqueret, decoctum quoddam crebro potandum ipsi propinavit; quo adhibito, ægrotanti alvus leniter aliquoties laxata fuit, imo fluxus feri e brachio sæpius intermisit, mox autem, & quidem semper largior concitatorque reversus, adeo, ut tandem uno die ad mensuram unam & supra, hujus feri, præter illud, quod in linteis

tejs remanserat, excipi in vase potuisset. Accedit & hoc, quod, quoties serum more solito non effluerat; toties infimus venter, cum pede hujus lateris intumuerint. Serum vero ipsum e brachio manans, adeo acre foetidumque extiterat, ut, nisi illud contrectans chirurgus statim post fasciarum applicationem a manibus suis ablueret, illico maculae virides exinde ipsi subortae sint. Omnem quoque meretur attentionem, quod, subsistente per aliquot dies per cutim feri effluxu, brachioque inde exsiccato, cuticula quidem sua sponte statim renasci coeperit: at vero fitis cum calore quodam febrili illam vexarit. Praeter haec dolorem nunquam, nisi aliquot horis ante novam quamque feri eruptionem, persensit, neque etiam brachium unquam, sero licet largiter effluxo, detumuit. His cum per duos ferme annos conflictata esset passionibus, tandem febre lenta hecticaque consumta, ante hos decem annos diem obiit supremum, &, quod quidem doleo, citra praemissam brachii praetumidi sectionem, sepulta fuit.

§. I.

Multa quidem, eaque gravissima, notatu etiam omnino digna, haec morbi historia in se continet, quae considerationem Medicam exactam merentur. At, cum non integrum de illa tractatum, sed specimen saltem inaugurale edere, in animum induxi meum; hinc, ne limites dissertationis transcendam, praecipua tantum hujus casus momenta hic ad examen revocanda censui. Tenuitatis autem meae probe gnarus, benevolum lectorem decenter rogatum velim, si quid forsitan non accurate satis propositum invenerit, id mihi condonare, & specimen hocce studiorum meorum aequi bonique consulere velit.

§. II.

Ordo & necessitas requirunt, ut primum inquiram, ad qualem morborum classem referenda sit ista mulieris, qua cum misere conflictata est, affectio, praesertim illa brachii? Nemo non statim mihi assensum praebit, istam inter tumores praeternaturales, eosque respective chronicos, pertinere. Nam non ea solum, quam praefixi, (& ab amico *αυτόπτη* accepi, quamque cum archetypo convenire, ipsemet olim aliquoties his meis oculis vidi,) imago, satis testatur, praetumidum adfuisse & manum & brachium, sed etiam communis & recepta apud chirurgos & medicos definitio tumorum isti malo competit. Etsi enim hic litem dirimere nolim, an abscessuum vox cum tumoribus pari passu ambulet? Attamen generalius nomen tumoris huc magis quadrare mihi videtur.

Lta

Ita enim *Schelhammerus* in libr. cui titul. *ὄγκολογία* parva, seu de c. h. tumoribus. Sect. I. §. VIII. p. 6. tumorem recte definit, quod sit *morbis in conformatione, quo totum corpus, aut aliqua ejus pars, aut pars partis, a contento subitus humore, vel solido, vel spiritu, in majorem, quam pro naturali habitu, molem attollitur*. Hæc itaque, cum etiam in brachio mulieris nostræ conveniant, utique illam tumore brachii & manus prægrandi laborasse, nemo negabit.

§. III.

Sicuti vero tumorum variæ reperiuntur species; ita non minus necessarium erit, hoc loco disquirere, ad qualem tumor noster præ aliis referri mereatur? Nolo hoc loco prolixam omnium tumorum recensitionem afferre, sed sollicitus tantum esse cupio, cuinam illorum speciei propius accedat noster? Etsi autem is non ex omni parte cum vulgari œdemate convenire videatur; nihilominus tamen haud dubito, œdematosi, illque chronicis atque rariotibus quibusdam, tumoribus eundem accensere.

§. IV.

Equidem in denominandis hujusmodi tumoribus paucos præeuntes habeo. Quotquot enim evolvere auctores, & casus cum nostro convenientes reperire, licuit; vix tamen unus vel alter auctorum, cognomine proprio istos tumores insignire, sed alio magisque generali, eoque rem sæpius minus tangente, titulo compellere soliti sunt. Ita *Hildanus* Cent. IX. obs. chir. 69. vit. celeberrimus, & in definiendis morbis aliquin satis accurate procedens, ubi historiam brachii prætumidi, cum nostra ferme parem, descripsit, tumorem istum nominavit brachium *monstruosum*; nec minus in *Act. med. Berol.* Dec. II. Vol. IV. p. 65. invenitur ejusmodi tumoris historia, de prætumido pede viri cujusdam, quem *insolitum*, nec ad œdemata referentem, *pedis tumorem* nominat Auctor, Alii alio nomine usi sunt in describendis hujusmodi tumoribus. Non jam inquiram, quo jure horrendo *monstri* titulo possit notari tumor præternaturalis, e morbo prægresso oriundus; quo membrum, antea legitime conformatum, successu autem temporis, & cum ætate demum proveciori, per morbum magis magisque deformatum est; cum notum sit, monstra proprie non per morbum fieri, sed nasci solere; adeoque non nisi improprie & analogice tantum monstris quasi, deformibusque per morbum, membris, adjudicare posse: id tamen exinde discimus, viris etiam exquisite doctis non leve, sed omnino difficile, dubium, & per arduum opus, extitisse, hujusmodi tumores decenti, congruo, & adæquato cognomine compellendi; mihi que hoc magis condonandum esse, si

fi

si forte non omnium assensum promeruerō, sed paullo apertius ea, quæ hac in re iudicaverim, hic enunciare non dubitaverim.

V.

Ut vero æque dubitandi, ac decidendi, rationes simul afferam; eundem dissimulare nequeo, tumorem nostrum sequentes ob causas non omnibus œdematis vulgaris gaudere criteriis. Nam haud certo reminiscor, utrum foveæ a digito impellente isti tumori potuerint imprimi? Neque in eo naturam œdematis hydropicorum explevit, quod non altius prosperando auctus, nunquam ultra per humerum ad pectus usque & collum adscenderit, sed solum brachium: a medio humeri osse ad digitos usque extremos tantum occupaverit, neque adhibitis licet externis remediis, discussionem aut resorptionem aliquam admiserit, neque mole sua imminutus, subsederit, etiamsi magna feri copia sæpius ex illo effluerit. Præterea nullæ maculæ rubræ gangrænodæ, (quales alioquin pedes hydropicorum œdomatosos, serum tandem plorantes, una cum febre conjuncta, mortisque sæpe prænuncia, occupare solent,) brachium inflammaverunt, vel gangrænoso-sphacelofum reddidere, sed potius repentinam spontaneamque cuticulæ regenerationem permisere. Hæc enim singula videntur ob stare, quo minus tumor noster ad œdomatosos vulgares, præsertim hydropicorum illos, statim referri mereatur.

S. V I I.

Quamvis autem hæc antecedentia argumenta dubiam reddere videantur rationem œdematosi cognominis, tumori nostro tribuendi; plura tamen sunt, quæ affirmativam tuentur sententiam. Nam sicuti non semper hydropem comitem habent omnis generis œdemata, ideoque nec adscendunt quælibet amplius ad loca usque remotiora, nec una semper facie incedunt, sed ob varietatem tam causarum antecedentium, quam humorum intus contentorum in varias species abeunt, dum alii tumores œdematosi liquidiores, alii vero spissiores, tenacioremque humorem, qui neque resolvi aut discuti, neque repelli facile, neque in gangrænosam putrilaginem mutari sua sponte valet, in se continent: ita certum est, in tumore nostro non solum generalia œdematis criteria reperiri, sed eundem quoque ad aliquam œdematum speciem referri posse. Oedema enim in genere definiunt, quod sit *tumor phlegmaticus, frigidus, respectively molli, pallidus, plurimum indolens, sero vappido in interstitiis membranarum fibrarumque stagnante, plurimum extravasato, repletus, foveasque ab impressione digiti aliquandiu relinquens*. Hoc magis itaque tumorem nostrum œdematosi rarioribus, particularibus, chronicisque, accensendum iudicavi, quo magis is sero copioso refertus, prætumidus, pallidus, nec

Tom. V.

L I I.

(quod

(quod ex analogia alius casus, cum nostro convenientis, infraque recensendi, patebit,) steatomatico, carnoso, fungoso, vel alio duriori concremento, repletus, sed subalbus, plurimum indolens, nonnihil pellucidus, & à tali causa ortus fuit, quam etiam aliis in locis œdemata chronica produxisse, plures historiae medicæ confirmant. Præterea quoque in eo cum œdematosi venit tumor noster, quia ut illi repulsi e loco suo, per metastasin alias partes occupant; ita quoque, brachii nostri fluxu ferroso cohibito vel represso, statim abdomen & pes alter intumescere cœperunt.

§. VII.

Neque vero consensu & suffragiis aliorum clarissimorum virorum hæc in re destitutor. Ita auctoritate illustris *Schroëckii* suffultus, in sententia aenea confirmatus sum, ubi in casum quendam, cum nostro quoad præcipua convenientem, in *Ephemer. N. C. Dec. III. A. II. obs. 226. p. 353.* recensuit, eundemque tumorem œdematosum, ob duritiem vero insignem conjunctam, *scirrhosum* insimul, adeoque complicatum, cognominare haud dubitavit. Quodsi tamen quis sententiam celeberrimi *Hæstleri*, in *Inst. Chir. P. II. L. IV. c. 17. p. 316.* qua œdema explicatius tumorem phlegmaticum appellari posse judicat, etiam in hoc nostro tumore definiendo sequi velit, isti haud refragabor; & per me licet, si quis alius *Saportæ* Lib. III. Cap. XII. p. 293. de tumoribus præter naturam, differentiam inter œdema, & tumorem aquosum intercedentem, quam ille in mollitie aquosorum majori posuit, huc etiam referendam censeat.

§. VIII.

Verum enim vero tam causa, quam duratio tumoris nostri, aliaque cum illo conjuncta symptomata novam suppeditant rationem, illum à vulgari œdemate discernendi, proprioque cognomine insigniendi. Dum enim ex erysipelacea, & caco-chymico-scorbutica humorum dyscrasia, subortus, & diu durans, brachiumque solum occupans, & rebellis, nec discutendus tumor fuit, nec, effluxo licet sero copioso, unquam subsedit; hinc non dubito, illum, ad differentiam reliquarum œdematis specierum, cognominare tumorem brachii œdematosum, chronicum, particularem, fixum, rebellem, ex erysipelate male curato natum, eumque hoc rariorem, quo pauciores casus ejusmodi tumorum prægrandium observari solent.

§. IX.

Præmissis itaque his tumoris denominandi rationibus, ad causas ejus indagandas progredior. Primum autem ad proximam, ut vocant, causam investigandam ordo me revocat. Hanc in humore phlegmatico, subsistente,

te, & plurimum extravasato, atque corrupto, cutim membranasque magnam ob copiam distendente, præcipue quærendam esse censeo. Quam diu enim circulus sanguinis per omnes corporis partes æqualis & conveniens continuatur, & humores tanta copia & velocitate ressuunt, quanta advehuntur, nec crasin suam molemque permutant, tamdiu nullus tumor spontaneus suboritur. Ubi vero aut in solidis, aut in fluidis, aut in utrisque corporis nostri partibus vitium quoddam latet, ita, ut humores ex aliquo loco non sat expedite ressuant, vel subsistant, extravasa effundantur, atque aut vappescant, aut acrimoniam concipiant; fieri non potest, quin cumulentur & partes distendant, præsertim si hæ ipsæ solidæ partes naturali tono aut structura successive priventur, & circumagendis continendisque humoribus haud amplius sufficiant. Quapropter haud dubito, quin stagnans, congestus, & partim extravasatus atque corruptus, viscosus, serosusque humor, in parte hac, atonia & structuræ organicæ vitio laborante, ceu causa præcipua & formalis huius tumoris accusandus sit.

§. X.

Unde vero hæc mala ortum suum traxerint, ex antecedentibus causis, nunc repetendum erit. Ex his vero supra jam nominavimus duas; nempe partim erysipelas male tractatum, partim dyscrasiam humorum, nec non vitiosi feri abundantiam, utpote quam non solum feri copiosi effluxus e brachio, sed etiam tubercula mammarum serum plorantia, item fluor albus, quo olim mensium loco vexata erat, abunde testantur. Quod enim erysipelas, sive illud refrigerantibus & incrassantibus, sive aliis inconcinnis remediis, quibus placida & naturalis discussio & resolutio sanguinis congesti atque stagnantis impeditur, imprudenter tractatum, huiusmodi tumores œdematosos sæpe sæpius post se traxerit, auctorum fide dignissimorum multiplex experientia constat. Ut autem ex multis istis, aliquot tantum adducam exempla, ita *Goblius*, in *Act. Med. Berol.* Dec. II. Vol. IX. p. 65. diserte affirmat: virum quendam insolito pedis sinistro tumore affectum esse, ex erysipelate humidis epithematibus tractato. *Zacutus Lusitanus* Lib. III. obs. 42. p. 652. seqq. ex erysipelate nimis infrigidato atque adstricto, œdematoso scirrhosum tumorem pedis annotavit, ejusque originem ex prava medendi methodo variis rationibus, & suffragiis *Galenii*, *Planeri* & *Vallerioli* deduxit. Ita tumoris & exulcerationis historiam, ex applicato super erysipelaceam manum albumine ovi, cum albumine conquisati, recenset illustris *Frid. Hoffmannus*, in *S. M. R. T.* IV. P. I. Obs. III. p. 316. & celeberrimus *Junckerus*, in conspect. chirurg. Tab. V. p. 63. speciatim de camphora, in tumoribus erysipelaceis & phlegmonodeis justo largius adhibita, rationem adfert, ob quam tumor ejusmodi œdematosus exinde subsequatur. Dum enim

tenuior magisque florida & actuosa sanguinis portio, à qua reliqua seri congesti, stagnantis, & spissioris copia successively resolvi & attenuari debuerat, ob usum camphoræ excessivum & præmaturum, aliquando citius iusto discutitur atque repellitur, seri non potest, quin serum spissum tenaciorque lympa congesta relinquatur, & ita firmius quasi impacta, tumorem ejusmodi phlegmaticum chronicumque efficere valeat. Quod etiam incrassantia & refrigerantia intempestive adhibita humorem stagnantem erysipelaceum aliquando in frigidioribus subjectis magis confirmant, vix ulteriori probatione indiget.

§. XI.

Quamvis autem ex recensione morbi supra allegata aperte non constet, feminam nostram ex erysipelate male curato talem brachii tumorem immediate accepisse; hoc magis tamen probabile est, ejus originem vel mediate saltem exinde deduci posse, quia femina non solum erysipelas sæpius in brachio isto experta est, sed etiam à frequenti ejus in eodem brachio recurso, tantam sibi in illo loco particularem contraxit atoniam, ut humor impurus, congestus, seroso-sanguineus facile discuti, & decenter resolvi amplius haud potuerit. Quamvis etiam non cognitum sit, quali inconcinno remedio nominatim usa sit ægra. Attamen sicuti vulgus varias artes sæpissime incongruas noxiasque novit, quibus malo huic obvenire cupiant, externis saltem refrigerantibusque topicis; ita vel maxime opus lotricium, quod misera exercere tenebatur, non minimum sine dubio contulit, ad atoniam brachii augendam, tumoremque phlegmaticum confirmandum.

§. XII.

Conspirant huc reliqua phænomena & causæ antecedentes remotiores. Cum enim non solum duro vitæ generi a juventute jam ad senium usque adstricta fuerit, ex nata inde humorum dyscrasia, mensum anomaliam passa sit, sed etiam ob refrigerationes lotricibus familiares, easque cum fervore calidioris aquæ crebro & vicissim permutandas, nec non ob vaporum e lintheaminibus sordidis impurorum absorptionem, non modo temperiem humorum notabiliter pervertere, & perspirationem necessariam turbare coacta fuerit, sed etiam brachii affecti atoniam insigniter auxerit; hinc mirum non est, quin ex prava humorum totius corporis dispositione, ad morbos serofos, impurique & acrioris seri generis disposita, sed etiam ad frequentem erysipelatis in brachio recursum prior facta fuerit. Quod enim lotricium opus sanitati non parum obstat, & morbos serofoscorbuticos sæpius proferat, id non solum quotidiana experientia probat, sed etiam Doctissimus Ramazzini in libr. cui titulus *Untersuchung von denen Krankheiten der Künstler und Handwerker*. Cap. XXV. p. m. 257. id di-

diserte confirmat : dicens, *lotrices, quia semper humidis locis vitam agunt, manus item pedesque madidos habent, morbide inde fiunt, & si ad senium usque huic labori incumbunt, hydropica fiunt, plerumque etiam vitio mensium laborant, & inde in varios eosque chronicos morbos incidunt* &c. hanc sententiam quoque supra laudatus *Junckerus* in *Conspectu Med. Theor. Pract.* Tab. LXXXVI. p. 691. his verbis confirmat : *tumoribus adematosis obnoxius est uterque sexus, quando diu & profunde crura aqua frigida immergit, praecipue femininus, sub fluxu mensium in lavandis liuteaminibus occupatus.*

§. XIII.

Frequens etiam feri ex nodis mammarum extillatio spontanea. nec non tumor pedis & abdominis subinde accedens, dyscrasiam humorum ferofam, quam natura ad istas partes, praesertim ad aperta loca deponere consueverat, satis prodidere praesentem. Nec mirum, exitu feri per brachium mammaeque intercluso, impurum humorem alio loco, praesertim ad abdomen decubuisse, usque dum praesentibus doloribus congestorii exitum sibi per brachium denuo reparaverit. Ea enim exsuperantis impuri feri & excretionum illius consuetarum est indoles, ut quasi perpetuam sui excretionem exposcat, & nisi sub forma excrementi naturalis satis excoqui, & per vias naturales excerni queat, aliam sibi novamque viam parat, quae si denuo praeccludatur, alias partes infestare, nec facile acquiescere prius soleat, quam aut pristinus exitus denuo recludatur, aut artificiali fonticulo inuito nova exeundi porta monstratur. Quid ergo mirum, siccato brachii tumidi pororum sudamine, dolores, pruritusque accessisse, usque dum stagnans acreque serum largiter transsudare rursus ceperit.

§. XIV.

Si internam brachii praetumidi conditionem respicimus, dubium non est, illud multo sero stagnante & extravasato, viscoso tamen & vappido, repletum turgidumque fuisse. Pallor enim ejus, & larga humoris transsudatio, aliaque indicant, non sanguinis, sed feri redundantiam ibidem substituisse. Quamvis enim ob Anatomicam inspectionem post mortem intermissam, nil certi pronunciant posse videar, attamen non dubito, quin eadem in conspectum venissent, qualia alio tempore & loco vidi in pari tumore. *Dresdae* nimirum femina plebeia XLV. annos nata, per aliquot annos ejusmodi tumorem phlegmaticum tam in brachio, quam in pede passa erat; ubi notatu dignum, quod, sicuti in reliquis historiis cum nostra convenientibus observatum fuit, ita & in hac femina, tumor brachii non ultra medium humerum, scilicet non supra finem musculi deltoidis inferiorem adscenderit. Dificulta cure, quae ob insignem tumoris magnitudinem valde distenta fuerat, magnus statim ab incisione

hiatus apparuit, ex quo serum copiosum foetidumque effluxit, & substantia quaedam visco-calciosa membranulis subinde interstincta, copiosam reliquam cavitatem explevit, ossibus haud inde arrosis, musculis vero ab ista serositatis colluvie quodammodo corruptis. Idem quod in brachio, etiam inventum est in pede; ex qua tumorum analogia non vane conjicio, pedibus ejusmodi praetumidis eandem sortem, quam brachiis hujusmodi tumentibus contingere, & utraque membra tumore simili phlegmatico chronicoque affecta, inter se plurimum comparari posse. Id quod etiam in amputato & dissecto postea pede oedematoso chronico adnotavit D. D. *Jegerschmidtus*, in Eph. N. C. D. III. A. II. obs. 155. p. 245. qui neque carnem neque sanguinem, sed speciem gelatinae pedum vitulinum similem, in isto invenit; certo indicio, structuram organicam maxime laesam atque perversam esse, omnemque ideo sanationis spem respuere. Quare vero intolerabilis ferme foetor, qualis in vita annotatus vix est, post mortem demum accesserit, mirum non est, cum a morte saepius citius putrilaginem concipiant partes antea jam ferrimortuae, & diuturna humoris stagnantis maceratione notabiliter corruptae. Siquidem in femina nostra serum transudans ab aere accedente acorem & foetorem graviolem concepit, & in majorem fermentationem adactus est, ita, ut manus eorum, qui isto squalore conspurcatae fuerant, nisi cito abluerentur, colore viridi tinctae sint. Si enim intra cutim adhuc detentus humor tantam acrimoniam, quantam extra illam concepisset, non solum majorem dolorem, sed etiam repentinam carniū colliquationem, ossiumque demum arrosionem sine dubio intulisset.

§. X V.

Antequam ad hujusmodi tumorum curationem me accingam, ut de prognosi quaedam praemittam, necesse duxi. Placet itaque hac in re saepius laudati *Schelhammeri* l. c. §. 51. p. 64. sententia, quando de tumore oedematoso inquit: *qui sponte, nulla ex manifesta causa, apparet, diuturnus esse & magis rebellis assolet. In senioribus saepe incurabilis est, deficiente natura: in florente aetate vero obsecundat. Si simplex est, recedit, resorbent enim serum venae, & aliorum abducunt: si vero depravatum illud sit, & crudum ex indigesto chylo, saepe diu affligit, & difficulter cessat, & in scirrhum quandoque degenerat, perraro enim suppuratur &c.* Nec difficile est, invenire rationem, ob quam hujusmodi tumores chronici, nisi ab initio & tempestive medela iis afferatur, omnem ferme curationem respuant. Non solum enim humoris stagnantis copia & spissitudo vix amplius resolvenda, aut in puris laudabilis naturam maturanda, omnem ejus spontaneam correctionem aut excretionem respuunt, sed etiam per diuturnitatem mali, tanta solidis partibus affricatur aetonia, tamque pertinax membranarum fibrarumque a vigore naturali de-

jectio.

jectio, ut amplius ad removendum iniquum hospitem haud sufficiant, ut potius fucci illuc delati decumbant, & in parem impuritatem serofoviscosam commutentur atque vappescant; ne dicam, ad partem ejusmodi debilem, organicaque sua structura notabiliter privatam, quicquid in corpore alieni humoris colligitur, congeri atque deponi solere. Ex quo factum arbitror, ut femina nostra, quoties fluxus sudorque defuerat, brachiumque aridum inde factum, toties congestorii quidam & febriles motus denuo brachium deprehenderint, donec accedens pruritus effluxum revocaverit.

§. XVI

Ut vero, quid de nostro tumore futurum praesagiendum fuerit, speciatim nunc subjungam; haud vereor asserere: malum hoc, postquam non ab initio, nec tempestive sanatum est, in hac vetula cacochymica habituale jam factum, ob organicae conformationis nimiam laesionem, non solum difficile, sed etiam plane curatu impossibile fuisse; si quidem perfectam & naturalem brachii restitutionem requisiveris, etsi palliativam concesserim sanationem. Qualis etiam eventus fuerit metuendus, ipsa historia supra recensita monstrat, illum fatalem extitisse, postquam nempe corruptio brachii particularis reliquos etiam humores corporis ita corruperit, ut hectica exinde orta, vitae finem fecerit. Plura methodus medendi dabit.

§. XVII

Praemissis hucusque praecipuis ad morbum nostrum spectantibus momentis, unum adhuc, cujus causa antecedentia investigavimus, tractandum supersert, methodus nempe medendi. Equidem omnis tumor praeternaturalis, cujus perfecta curatio requiritur, sui remotionem, qua fieri potest commoda ratione, exposcit, & quidem is, qui ab humore intus collecto protuberat, eam curationem requirere videtur, ut non solum humor alienus corrigatur, atque vel discussione, vel resorptione, vel excretionem, vel denique suppurationem, si fieri potest, evacuetur, sed etiam parti laesae & debilitatae tonus, vigor, & naturalis conformatio restituantur. Jam quaestio incidit, utrum brachio huic tumenti eadem, an alia, vel qualis? An vero nulla plane medela afferri potuisset? Ex prognosi quidem statim patet, e fonte pharmaceutico perfectam curationem fieri haud potuisse. Cum enim is humor in brachio hujus feminae vappescens, tenax atque corruptus in corpore tum senili, & cacochymicis fuccis referto, praecipue autem in membro per diuturnitatem morbi, adeo longe a statu & tono fibrarum naturali recedente atque corrupto, nullam discussionem & coctionem, nullamque legitimam suppurationem amplius admisisset, in aperto est, perfectam brachii in integrum

grum restitutionem in malo hoc jam inveterato sperandam e pharmacis haud fuisse. Quamvis etiam cuticula saepe & sua sponte regenerata, spem sanationis aliquam asserere videatur, attamen carnes cuti substratas, membranasque musculis intertextas adeo mutatas fuisse, ut restitutionem integram organicamque amplius ulla arte profus acquirere haud forte potuerint, ex analogia eorum, quæ §. XIV. in dissectis ejusmodi tumoribus inventa sunt, non vane conicere licet. Neque ex omnibus, quotquot evolvere licuit, historiis ejusmodi brachiorum pedumque tumore pari phlegmatico inveteratoque affectorum, quendam penitus fuisse curatum memini. Sic etiam *D. D. Nebelius* in *Act. Phys. Med.* Vol. I. of 16. p. 57. ejusmodi fere casum recenset, qui omnia medicamenta adhibita respuebat, & si aliquando etiam malum decrefcere videbatur, mox tamen in pejus conversum, donec mors finem vitæ fecit. Idem etiam ex casu *Schraeckii* supra laudati, videre licet; imo *Goblius*, in *Act. med. Berol.* l. c. etsi ab usu frontis Freyenwaldensis tumorem pedis nonnihil imminutum esse refert, eundem tamen non profus ab illo sanatum esse fatetur. Licet etiam *Lotichius* in *obl. & conf. med. L. II. C. II. obl. III. p. 499.* in casu quodam brachii prætumidi remedia suaserit varia, spemque fecerit juvenulam istam fecundamque, adhuc ægrotantem, ab eorum usu restitui posse, quia malum nondum adeo inveteratum fuerat, haud tamen affirmare potuit is Auctor, sanatam exinde esse mulierem. Ex quibus itaque nullum sanati perfecti tumoris ejusmodi exemplum mihi constat.

§. XVIII.

Quamvis autem e fonte pharmaceutico & dietetico, perfecta hujusmodi tumorum rebellium curatio obtineri haud posse videatur; attamen chirurgia remedium amputationis, ceu extremum & ultimum, suppeditare videtur. Cum enim membrum affectum restitui haud amplius possit, & ab ejus corruptione successive adaucta, grave vitæ sanitatisque periculum sit metuendum; consilium *poète* huc referri possit, quando is suadet; *esse recidendum, ne pars sincera trahatur.* Habet etiam *D. D. Jagerschmidtus* in *Eph. N. C. Dec. III. A. II. obl. 155. p. 245.* casum quendam pedis ejusmodi chronico-phlegmatico tumore per plures annos affecti, & in tantam aucti molem, ut LX. libras pependerit, & ob molestiam in incedendo virum, ceteroquin vegetum, impulerit, ut pedis istius infra genu amputationem optaverit, eandemque ab expedita chirurgi manu passus sit. Verum etsi operatio feliciter instituta fuerit, nihilominus tamen paullo post vita excessisse virum, insimul monuit Auctor; ex quo forsan idem judicium ferendum de amputatione hujusmodi membrorum œdematosorum, quod de cancri mammaram majoris & antiqui per refectionem curatione, *Hippocrates Aphorism. L. VI. Aph.*

38. statuit, dicens: *Quibus oculi canceri sunt, eos non curare melius est. Curati citius intereunt. Non curati vero longius tempus perdurant.*

§. XIX.

Quæritur itaque, annon amputatio etiam in vetula hac tuto institui potuisset? Equidem locus amputationis commodus aderat, & infra humerum adhuc in carne sana sectio fieri potuisset, ideo præmissa humorum interna præparatione, operatio hæc, licet alias periculosa, hic tamen tuto institui potuisse videtur. Et quamquam recentiores chirurgi in recensendis tumoribus, amputationem indicantibus, mentionem œdematosorum non faciunt; nihilominus tamen cum medicorum Cicerone, *Celso*, dicere possumus; *satius esse, anceps remedium adhibere, quam nullum.* Neque vero negaverim, id remedii genus tunc applicari tuto potuisse, si a præmissis internis remediis dyscrasia humorum emendata, meliorque valetudinis status affluisset, vigorque corporis redisset. Varia tamen sunt, quæ difficilem non solum, sed & noxiam, fore amputationem in nostrâ prælagiunt. Nimirum ætas senilis, status corporis scorbutico-cacochymicus, virium defectus, hecticæque febricula, & vitæ genus minus salubre, aliæque obstitisse existimo, quo minus amputatio locum commodum habuisset. Præterea tanta sæpe est in ejusmodi chronicis, & cum excretionibus ferosa conjunctis, tumoribus naturæ pertinacia, ut nisi has excretiones præternaturales, consuetas tamen, & quasi necessariis & naturalibus vicariis analogasque, conservet, habeatque continuas & apertas; reliqua viscera evidens inde damnum percipiant, (uti id luculentissime demonstravit celeberrimus *D. D. Weissus*, Professor in hac alma chirurgiæ acanat. publicus, Præceptor meus nunquam non devenerandus, cui plurimam studiorum partem meorum in acceptis referendam gratus debeo, ita ut mortis causa non raro inde derivanda sit, prouti ex ulceribus crurum antiquis, foniculisque subito consolidatis, nec non e resecto mammarum cancro diuturno, satis patet. Neque meliorem eventum in nostrâ ab amputatione brachii sperandum fuisse, vel inde patet, quoniam illa quoties effluxus seri per brachium cessavit, toties non solum pedum & abdominis tumorem, sed & febriles insultus passa est, donec effluxus consuetus redierit. Ex quibus satis patet, valde ancepitam, minusque tutam, fuisse hanc operationem; ad quam persuadere invitam, aut compellere ægrotantem, medici non est.

§. XX.

Quoniam itaque in morbo hoc rebeli & inveterato, perfectam & plenariam curationem nullam obtineri potuisse vidimus; & tamen medici est, quemlibet ægrotum, quousque fieri potest, in vita servare, eum-

Tom. V.

M m m

que

que a gravioribus morbis & symptomatibus præservare; hinc etiam in nostra ægotante potissimum palliativa saltem curatio quendam habuisset locum. Ita affluxus uberius a brachio divertendus, corruptio ejus putredinosa avertenda, virium vero & temperiei humorum restauratio promovenda fuisset: cavendo insimul a prava diæta, repellentibus, refrigerantibusque, a quibus humor oedematosus ad interna repulsus, pessima symptomata afferre potuisset. Recte enim sæpius jam laudatus *Junkerus* in *Consp. med. theor. pract. tab. LXXXVI. cautel. 15. p. 697. ubi œdema, inquit, quod ab externis causis ortum sumit, jam inveteratum est, & partis adfecta debilitas, in ætate præsertim adultiore, concurrit, ibi præstat, manum detrahere, quam vel in cassum laborare, vel fortioribus motibus repulsoriis damna illa, asthma nempe, hydropem, acutos inflammatorios, suffocativos, spasticos, ilçodes, aliosque anomalos adfectus, circa abdomen inferre,*

§. XXI.

Quemadmodum vero ex antecedentibus satis liquet, in malo hujusmodi radicato nullam, nisi palliativam & imperfectam, obtinere curationem; ita hæc serio nos admonent, ne ad extremum usque statum medicinam afferendam differamus, sed ut tempestive huic malo, recenti adhuc, convenientibus occurramus remediis. Quibus vero id fieri possit, nunc dispiciendum. Optimum quidem præsidium in præservatione est positum, qua in sanandis tumoribus erysipelaceis, aliisque, omnem adhibeamus curam, ne ullo modo in hujusmodi tumores phlegmaticos degenerent. Quodsi tamen aliorum culpa id acciderit, ut phlegmaticus tumor subnatus sit, sine mora serum vappidum viscosumque resolvendum, attenuandum, & partim ad perspirationem, partim vero ad resorptionem idoneum erit reddendum; deinde, ut parti debilitatæ nervinis ac roborantibus tonus naturalis restituatur, prospiciendum. Denique ut totius corporis status ab impuris succis liberetur, ne novam materiam morbificam denuo suggerat, providendum erit.

§. XXII.

Ad primam indicationem requiruntur discutientia, resolventia, attenuantia, antiscorbutica tam interna quam externa, ubi insimul partim laxantibus primæ viæ repurgandæ, partim diureticis serum copiosius evacuandum, & a brachio revellendum, denique diaphoresi aucta cutis quoque largior excretio promovenda erit. Hunc in finem ea, quæ *D. D. Nebelius* l. c. (v. §. XVII.) præscripserat, nec non quæ *Lotichius* & *Schreckelius* l. c. (v. §. XVII. & VII.) commendarunt, utique collineant; nec dubito, quin, si tempestive adhibeantur, eximium præstitura sint usum.

Ita

Ita nempe præter interna infusa, vina medicata, ex antiscorbuticis, laxantibus, aperitivis, &c. paranda, etiam externe fofus, vel cum aqua calcis vivæ, (quæ ex confilio *Sculteti* in *Armamentario Chirurgico* obf. LXXXII. p. 115. cum spongiis novis intinctis frequenter calideque applicanda,) vel etiam e rad. bryon. irid. Florent. enul. vincetox. fummit. hyffop. origan. fepill. fl. chamomill. R. bacc. laur. junip. &c. cum vino vel cerevifia coquendis, adhiberi merentur. Nec, pro re nata, fcarificationes & fonticulos, conjunctis difcutientibus & nervinis applicandos, difuaferim; fiquidem ab his partim ferum evacuatur, partim ob dolorem a fonticulo & inuftione natum, novus fanguinis affluxus, novaque fibrillarum ofcillatio, humorem contentum mirifice alterans, denuo re-fufcitur, & ita humor ad excretionem difponitur.

§. XXXIII.

Alterum curationis momentum, quod in reftaurando partis tono, totiusque corporis reparatione pofitum eft, requirit partim interna vifceralia, ftomachica, & tonica, partim externe linimenta quædam — ofa & nervina, qualia e — formicar. lumbric. fepill. o°o nucift. expreff. baf. parari poffunt, nec non facculi ficci & empl. nervina huc referenda; præter hæc a frigore, vel nimia humiditate, membrum erit defendendum. Utrifque etiam indicationibus aliquando fatisfacient thermæ vel acidulæ minerales, Sino cathartico & Siali principio refertæ, obfervatis infimul diætæ legibus. Tandem de falivatione Siali quid fperandum fit, ut fubjungam; haud dubito, illam, fi lymphæ pertinacior fiffitudo eandem expofcat, & mitiora remedia non fufficiant, in aliquibus locum haberi poffe.

§. XXXIV.

Ita quidem tempeftivam curandi rationem, licet quoad potiora tantum perluftravimus, reftat tamen, ut coronidis loco theoremata quædam practica e casu noftro deducenda, fub finem adnectam. Nimirum ex antecedentibus docemur: I.) Vitæ genus durum, præfertim lotricium, variis, imprimis autem ferofis, pathematibus valde obnoxium effe; deinde II.) eos, qui eryfipelate fæpius tentantur, hoc fuppreffo, vel male tractato, in alios, gravesque facile incidere morbos; præfertim vero III.) œdematofos a male difcuffo eryfipelate tumores nafci; quæ IV.) tempeftivam curationem requirunt; quia V.) per moram & negligentiam evadunt incurabiles chronicique. Porro perfpicimus, VI.) alias ferofas excretiones, quales hoc loco e mammis stillare confueverant, ad hos tumores confluerent, & ita novum decubitus ad partem debilem recipere; VII. hæcque excretionem confueta ab externis cohibita, phlegma im-

M m m 2 pu.

purum alio loco decumbere; VIII.) tumores particulares & chronicos non facile ultra sphaeram & altius ascendere; IX.) humorem vappidum viscosum non semper statim ossa arrodere; & licet X.) cutis interdum facile renasci soleat, nihilominus carnes substratas notabiliter alteratas corruptasque subesse posse. Plura quidem confectaria exinde deducere possem, verum in his subsisto.

F I N I S.

HISTORIA

CLIII
HISTORIA
PEDIS TUMIDI.

Præside

ALEXANDRO CAMERARIO,

Respond.

PHIL. CHR. LAITENBERGER

KIRCHO-TECCENSIS.

Tubing. 15 Januar. 1720.

M m m 3

